

Accountantsprotocol

behorend bij de "Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies"
(Expeditieregeling)

Dit accountantsprotocol is op maat gemaakt voor de Expeditieregeling, waarbij rekening is gehouden met de Schrijfwijzer accountantsprotocollen 2017 van de NBA, de Handleiding Subsidiecontroles van de SAC en de artikelen uit de kaderregeling OCW, SZW en VWS-subsidies (hierna: Kaderregeling) van toepassing op Expeditie-projecten. Het betreft het volgende artikel, genoemd in de Kaderregeling:

- artikel 7.8 Subsidies vanaf € 125.000, anders dan voor meetbare prestatie-eenheden

EXPEDITIE = **EXPE**rimenten met **D**uurzame **I**nzetbaarheidsintervent**IE**s

Status: definitieve versie 1.0

Hoofdstuk 1 Uitgangspunten

1.1 Doel en reikwijdte van het accountantsprotocol

Dit accountantsprotocol geeft aanwijzingen voor en een toelichting op de door de accountant uit te voeren werkzaamheden in het kader van:

1. de controle van de eindverantwoording over projecten waarvoor subsidie is verleend op grond van de 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' (verder: Expeditieregeling), artikel 21 lid 4.
2. het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden met betrekking tot het tussentijdse voortgangsverslag bij het verzoek door de hoofdaanvrager om een voorschot conform art. 20 lid 3 van de Expeditieregeling.

Wellicht ten overvloede wordt nog gewezen op Artikel 20 lid 4 van de Expeditieregeling waarin is bepaald dat de hoofdaanvrager binnen drie maanden na ontvangst van de beschikking tot subsidieverlening een kopie van de opdrachtbevestiging of een andere schriftelijke mededeling, waarin de naleving en toepassing van het accountantsprotocol door de controlerend accountant wordt bevestigd, overlegt.

Dit accountantsprotocol, en andere belangrijke informatie, is te vinden op de website van Uitvoering van Beleid (UVB): <https://www.uitvoeringvanbeleidszw.nl/subsidies-en-regelingen/expeditie-regeling> ([Expeditieregeling | Subsidie en regeling | Uitvoering van Beleid \(uitvoeringvanbeleidszw.nl\)](#))

1.2 Kaders, procedures en vereiste accountantsproducten

Twee regelingen vormen de basis voor Expeditieprojecten: primair de Expeditieregeling en secundair de Kaderregeling. De subsidie in het kader van de Expeditieregeling is een projectsubsidie. Conform artikelen 20 lid 3 en 21 lid 4 van de Expeditieregeling gaan een verzoek om voorschot respectievelijk de aanvraag tot vaststelling van de subsidie vergezeld van een rapport van feitelijke bevindingen respectievelijk een controleverklaring opgesteld door een accountant overeenkomstig een door de minister vastgesteld accountantsprotocol. In hoofdstuk 2 van dit accountantsprotocol is de onderzoeksaanpak voor het financieel verslag ten behoeve van de subsidievaststelling nader uitgewerkt. In hoofdstuk 3 is de onderzoeksaanpak voor het tussentijdse voortgangsverslag bij het verzoek om voorschot nader uitgewerkt.

De activiteiten die voor subsidie in aanmerking komen zijn nader omschreven in de volgende artikelen van de Expeditieregeling:

Artikel 4:

De subsidiabele activiteiten zijn onderverdeeld in:

Activiteit A: het ontwikkelen, uitvoeren en onderzoeken van experimenten in bedrijven of organisaties teneinde de ontwikkeling van nieuwe praktijken en inzichten te ondersteunen, waarbij voor de activiteit geen methodiekbeschrijving of procesevaluatie is (*Experimenteren op de werkvloer*).

Activiteit B: het breder toepasbaar maken van praktijk- of wetenschappelijke kennis via het implementeren van interventies, werkwijzen of methodieken alsmede het door middel van onderzoek bepalen van succesfactoren, waarbij de aanvraag activiteit voortbouwt op een bestaande methodiekbeschrijving of procesevaluatie (*Implementeren en evalueren van bestaande praktijken*).

Deze activiteiten zijn gericht op werkenden of de organisatie van het werk van werkenden en dragen bij aan het vergroten van praktische en wetenschappelijke kennis, de werkzaamheid daarvan en het breder toepasbaar maken van die kennis voor andere bedrijven of organisaties en hun werkenden omtrent:

- a. het bevorderen van gezond, veilig en vitaal werken;
- b. het bevorderen van goed werkgeverschap en goed opdrachtgeverschap;
- c. het stimuleren van een leven lang ontwikkelen en arbeidsmobiliteit van werkenden; en
- d. het bevorderen van bewustwording bij werkenden en bedrijven of organisaties en van de eigen regie van werkenden op hun loopbaan.

Volgens **artikel 7** van de Expeditieregeling bedraagt voor activiteiten A het aan te vragen subsidiebedrag minimaal € 150.000 en maximaal € 1.000.000 en voor activiteiten B minimaal € 1.000.000 en maximaal € 4.000.000.

Volgens **artikel 8** hebben activiteiten A een looptijd van minimaal 1 jaar en maximaal 2 jaar. Activiteiten B hebben een looptijd van minimaal 2 jaar en maximaal 5 jaar. De Minister kan op verzoek van de subsidieontvanger de looptijd verlengen.

Volgens **artikel 14 lid 3** bedraagt de subsidie maximaal 100% van de subsidiabele kosten, die in **artikel 16** zijn benoemd, tot maximaal het in de beschikking vermelde subsidiebedrag.

Het uitgangspunt voor het accountantsonderzoek gericht op het financieel verslag is Standaard 805 'Speciale overwegingen - Controles van een enkel financieel verslag en controles van specifieke elementen, rekeningen of items van een financieel verslag'. Het vereiste rapport van feitelijke bevindingen bij een voorschotaanvraag dient te voldoen aan de Standaard 4400N 'Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden'.

1.3 Definities

De relevante definities zijn opgenomen in artikel 1.1 van de Kaderregeling en artikel 1 van de Expeditieregeling.

1.4 Modellen

In bijlage 1 is het model opgenomen voor de controleverklaring. In bijlage 2 is het model opgenomen van het rapport van feitelijke bevindingen. De accountant rapporteert conform deze modellen of, indien van toepassing, conform een meer actuele voorbeeldtekst zoals gepubliceerd op de NBA- website.

Hoofdstuk 2 Onderzoeksaanpak bij het financieel verslag

2.1 Controleaanpak en object van onderzoek

De Expeditieregeling classificeert als een subsidie zoals bedoeld in artikel 1.5 onderdeel d van de kaderregeling, zijnde subsidies vanaf € 125.000, anders dan voor meetbare prestatie-eenheden.

Binnen 22 weken na afloop van de in de beschikking vastgelegde looptijd van het project vraagt de subsidieontvanger vaststelling van de subsidie aan en legt daarbij rekening en verantwoording af over deze subsidie aan de hand van een elektronisch formulier (de einddeclaratie) tezamen met de volgende bijlagen:

- Een activiteitenverslag;
- Een financieel verslag;
- Een procesevaluatie;
- De realistische evaluatie
- De effectevaluatie (alleen voor activiteit B)
- Overzicht van de kosten per activiteit
- Een overdraagbaar en te verspreiden document met een samenvatting van het project, waarin:
  - Methodiekbeschrijving
  - Procesevaluatie
  - Realistische evaluatie
  - Effectevaluatie (bij activiteit B)

Met het oog op de betrouwbaarheid van de verstrekte informatie wordt ten behoeve van de vaststelling van de subsidie een controleverklaring van de accountant gevraagd bij de einddeclaratie en het daarbij behorende financieel verslag.

2.2 Referentiekader voor de controleverklaring

De volgende wet- en regelgeving vormt het algemeen kader voor de controle door de accountant:

- Expeditieregeling, inclusief de toelichting;
- Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS, hoofdstukken 5 en 7;
- De subsidieverleningsbeschikking.

Daarnaast is de volgende achtergrondinformatie voor de accountant relevant:

- Overige informatie met betrekking Expeditieregeling op de website www.uitvoeringvanbeleidszw.nl
- Handleiding overheidstarieven 2022

Van bovengenoemd kader zijn hieronder de controlepunten opgenomen waar de accountant zich bij de inrichting van het onderzoek op moet richten. Deze opsomming van deze controlepunten is limitatief. Van de accountant wordt derhalve niet verwacht dat hij/zij de einddeclaratie controleert op alle bepalingen uit het bovengenoemde kader. Dat doet hij/zij alleen indien deze zijn uitgewerkt in de hieronder opgesomde werkzaamheden.

De accountant voert de volgende werkzaamheden uit:

Nr	Werkstap	Toelichting / regelgeving
1.	<p>De accountant stelt vast dat de hoofdaanvrager een financiële administratie bijhoudt die:</p> <ol style="list-style-type: none"> inzicht geeft in de gemaakte subsidiabele kosten, de inkomsten en de toerekening daarvan aan activiteiten; de opdrachtbevestiging, facturen en betaalbewijzen van externe kosten bevat; in geval van directe loonkosten een onderbouwing van de bestede uren en berekening van de uurtarieven bevat; de met de externe kosten en directe loonkosten gerealiseerde prestaties bevat; een overzicht van alle deelnemers in het samenwerkingsverband met hun KvK-nummers bevat. 	<p><i>Artikel 19 'Administratievoorschriften'.</i> <i>Bij e. Overzicht van deelnemers, voorzien van de door de Kamer van Koophandel toegekende unieke nummers aan een onderneming of maatschappelijke activiteit in het handelsregister, bedoeld in artikel 2 van de Handelsregisterwet 2007.</i></p>
2.	<p>De accountant stelt vast dat bij einddeclaratie de verplichte bijlagen (zie par.2.1) volgens de voorgeschreven formats zijn toegevoegd.</p>	<p><i>Expeditieregeling: Art 21 lid 4</i></p> <p>De accountant hoeft geen inhoudelijke toets op deze bijlagen uit te voeren. Het betreft alleen het vaststellen van hun aanwezigheid, beoordelen van de onderlinge aansluiting en signaleren van mogelijke inconsistenties van materieel belang met inachtneming van Standaard 720.</p>
3.	<p>De accountant stelt vast dat de verantwoorde kosten in het financieel verslag betrekking hebben op de subsidiabele activiteiten zoals omschreven in artikel 4 van de Expeditieregeling.</p> <p>Daarbij stelt de accountant vast dat de activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd uitsluitend zijn gericht op werkenden of op de organisatie van het werk van werkenden.</p>	<p>De accountant stelt vast dat de kosten daadwerkelijk zijn gemaakt en betaald en betrekking hebben op dan wel rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de in de beschikking tot subsidieverlening vermelde subsidiabele activiteiten zoals omschreven in dit artikel. (zie ook artikel 16 lid 2)</p> <p><i>Artikel 4 lid 1 t/m 3.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> activiteiten die bijdragen leveren aan een leven lang ontwikkelen (LLO) en duurzame inzetbaarheid (DI), onderverdeeld in: <ol style="list-style-type: none"> Activiteit A: ontwikkelen, uitvoeren en onderzoeken van experimenten in bedrijven of organisaties teneinde de ontwikkeling van nieuwe praktijken en inzichten te ondersteunen, waarbij voor de activiteit <i>géén</i> methodiekbeschrijving of procesevaluatie is; Activiteit B: breder toepasbaar maken van praktijk- of wetenschappelijke kennis via het implementeren van interventies, werkwijzen of methodieken alsmede het door middel van onderzoek bepalen van succesfactoren, waarbij de aanvraag activiteit voortbouwt op een bestaande

Nr	Werkstap	Toelichting / regelgeving
		<p>methodiekbeschrijving of procesevaluatie.</p> <p>2. Activiteiten gericht op werkenden of organisatie van het werk van werkenden.</p> <p>3. Activiteiten dragen bij aan vergroten van</p> <ol style="list-style-type: none"> a. praktijk- en wetenschappelijke kennis, b. de werkzaamheid daarvan, c. breder toepasbaar maken van die kennis voor andere organisaties en hun werkenden. <p><i>Voor een nadere definitie (met voorbeelden) van bovengenoemde activiteiten wordt verwezen naar hetgeen wordt vermeld in:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - de algemene toelichting bij de Expeditieregeling - de toelichting bij de betreffende artikelen van de Expeditieregeling; - de factsheet Expeditieregeling.
4.	De accountant stelt vast dat de verantwoorde kosten voor de onder Artikel 4 genoemde activiteiten A en B vallen onder de in artikel 16 genoemde categorieën subsidiabele kosten.	<p><i>Artikel 16</i></p> <p>1. Voor de subsidie van activiteiten komen de volgende kosten in aanmerking:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. externe kosten; b. directe loonkosten (brutoloon + opslag 32%); c. toeslag van 15% op de kosten onder a en b voor overige gemaakte kosten; d. kosten voor de controleverklaring. <p>In <i>Artikel 14 lid 3</i> is vastgelegd dat 100% van deze kosten subsidiabel is tot een maximum van het subsidiebedrag in de beschikking.</p>
5.	De accountant stelt vast dat de in het financieel verslag verantwoorde kosten betrekking hebben op de periode zoals omschreven in de subsidiebeschikking.	De maximale looptijd van de projecten en procedure voor eventuele verlenging is beschreven in artikel 8 van de Expeditieregeling.
6.	<p>De accountant stelt vast dat voor externe kosten aan de eisen van marktconformiteit is voldaan.</p> <p>Ter toelichting op letter b van artikel 16 lid 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transparant: ondernemers krijgen informatie over de aanbesteding - Objectief: alle ondernemers worden op dezelfde manier behandeld - Niet-discriminatoir: er worden geen ondernemingen uitgesloten 	<p><i>Artikel 16 lid 3:</i> Voor externe opdrachten wordt de marktconformiteit van de kosten bepaald door:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. een offerteprocedure waarbij ten minste drie offertes zijn aangevraagd en beoordeeld door de subsidieaanvrager, indien deze kosten meer bedragen dan € 50.000; of b. een transparante, objectieve en niet-discriminatoire aanbestedingsprocedure
7.	De accountant stelt vast dat de verantwoorde directe loonkosten (uren * tarief) zijn berekend volgens artikel 16 lid 1 onder b. van de Expeditieregeling en dat daarvoor het	<p><i>Artikel 16 lid 1 onder b:</i></p> <p>..directe loonkosten van de personen die zich in de organisatie van een van de partijen van het samenwerkingsverband bezighouden met de uitvoering van de activiteit, berekend op basis van het</p>

Nr	Werkstap	Toelichting / regelgeving
	juiste aantal uren en het juiste uurtarief zijn gehanteerd.	<p>brutoloon van die personen en vermeerderd met een opslag van 32% naar rato van de individuele gerealiseerde uren en uitgaande van 1.565 werkbare uren op jaarbasis bij een 40-urig voltijds dienstverband. Bij een afwijkend voltijds dienstverband kunnen de werkbare uren naar rato worden bijgesteld.</p> <p>NB De definitie van brutoloon is beschreven in Artikel 1 lid 1.</p>
8.	De accountant stelt vast dat externe kosten worden gedeclareerd op basis van directe loonkosten (zonder winstopslag of opslag voor indirecte kosten) indien deze externe kosten zijn gemaakt door partijen die zijn genoemd in artikel 16 lid 4.	<p><i>Artikel 16 lid 4:</i> In afwijking van het eerste lid, onderdeel a, zijn externe kosten slechts subsidiabel op basis van directe loonkosten als bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, en de toeslag, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c. indien deze zijn gemaakt door:</p> <p>a. verbonden organisaties (toegelicht in lid 5 en 6); b. een partij in het samenwerkingsverband (art. 13); c. een organisatie die, direct of indirect, is vertegenwoordigd in het bestuur van de subsidieaanvrager of in het bestuur van een samenwerkingspartner; of d. een organisatie waar een persoon een aanmerkelijk financieel belang heeft dan wel in het bestuur zit, die ook werkzaam is voor de subsidieaanvrager of een partij in het samenwerkingsverband.</p> <p>Voor wat betreft de definitie van 'verbonden organisaties' verwijzen wij naar lid 5 en 6 van artikel 16 en tevens naar NBA Standaard 550 Verbonden partijen</p>
9.	De accountant stelt vast dat er geen sprake is van niet-subsidiabele kosten zoals bedoeld in Artikel 17 van de expeditieregeling	<p>De volgende kosten komen volgens Artikel 17 niet in aanmerking voor subsidiering. Punt e. van dit artikel wordt afgedekt door eerdergenoemde 'letter of representation' van werkstap 3.</p> <p>Niet voor subsidie komen in aanmerking:</p> <p>a. onredelijk en niet noodzakelijk gemaakte kosten ter uitvoering van de activiteit of een onderdeel daarvan; b. kosten gemaakt voor de aanvang of na afloop van de looptijd van een activiteit; c. kosten die in aanmerking komen voor andere financiering van overheidswege; d. kosten die voortvloeien uit wettelijk verplichte taken; e. opleidings- en scholingskosten, met uitzondering van opleidings- en scholingskosten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van subsidiabele interventies, werkwijzen of methodieken; f. kosten voor verbruiksgoederen; g. loonverletkosten, zijnde de loonkosten van werkenden voor niet-productieve uren als gevolg van deelname aan een subsidiabele activiteit;</p>

Nr	Werkstap	Toelichting / regelgeving
		h. externe kosten waarvoor geen factuur en betaalbewijs kan worden overgelegd; of i. in rekening gebrachte en betaalde omzetbelasting die door de betreffende organisatie verrekend dan wel teruggevorderd kan worden.
10	De accountant verkrijgt een verklaring van de subsidieaanvrager (letter of representation) waaruit blijkt: 1. of voor dezelfde begrote kosten of een deel daarvan een andere financiële bijdrage is aangevraagd of zal worden aangevraagd. 2. dat de aanvraag geen opleidings- en scholingskosten bevat die niet noodzakelijk zijn voor de uitvoering van subsidiabele interventies, werkwijzen of methodieken.	<i>Artikel 9 lid 3:</i> Voor zover de subsidieaanvrager voor dezelfde begrote kosten of een deel daarvan ook subsidie of een andere financiële bijdrage heeft aangevraagd of zal aanvragen bij een ander bestuursorgaan of rechtspersoon, doet hij/zij daarvan mededeling in de subsidieaanvraag, onder vermelding van de stand van zaken van de beoordeling van die andere aanvraag. <i>Artikel 17: Niet voor subsidie komen in aanmerking:</i> e. opleidings- en scholingskosten, met uitzondering van opleidings- en scholingskosten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van subsidiabele interventies, werkwijzen of methodieken;

2.3 Betrouwbaarheid en materialiteit controleverklaring

De controle behoort zodanig te worden ingepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het financieel verslag geen afwijkingen van materieel belang bevat. Indien laatstgenoemd begrip voor het gebruik van statistische technieken gekwantificeerd moet worden, moet uitgegaan worden van een betrouwbaarheid van 95%.

Een goedkeurende controleverklaring impliceert dat, gegeven de eerdergenoemde betrouwbaarheid, in het financieel verslag geen afwijkingen (onjuistheden en onzekerheden) voorkomen met een belang dat groter is dan de hieronder voorgeschreven tolerantie van 2%.

Het totaalbedrag van de subsidiabele kosten (voor de in Artikel 13 en Artikel 14 lid 1 genoemde activiteiten), dat is opgenomen in het financieel verslag van de subsidieaanvrager, vormt de massa waarop de toleranties van de tabel, welke hierna is weergegeven, moeten worden toegepast.

Materialiteitstabel	Oordeel in controleverklaring		
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding/Afkeuring
Fouten in het financieel verslag plus onzekerheden in de controle in percentage van het totaalbedrag van de subsidiabele kosten	≤ 2 %	> 2 % en ≤ 4 %	> 4%

Van fouten in het financieel verslag is sprake indien naar aanleiding van de uitgevoerde controle is gebleken dat het financieel verslag onjuistheden bevat omdat deze niet voldoen aan de normen van het in paragraaf 2.2 en paragraaf 2.3 genoemde referentiekader. Fouten worden in absolute zin opgevat.

Het salderen van fouten is niet toegestaan.

Van een onzekerheid in de controle is sprake als er onvoldoende (controle-)informatie beschikbaar is om posten in het financieel verslag als goed of fout aan te merken. Kortom als onzekerheid bestaat over het wel of niet voldoen aan de normen van het hierboven genoemde referentiekader.

Indien de accountant zowel fouten in het financieel verslag als onzekerheden in de controle aantreft, dan weegt de accountant deze bij de oordeelsvorming altijd in onderlinge samenhang.

De accountant rapporteert de uit zijn onderzoek geconstateerde afwijkingen (fouten) en onzekerheden aan de aanvrager, omdat de aanvrager deze dient te corrigeren.

UVB benadrukt dat de materialiteit, die de accountant hanteert voor het onderzoek van de einddeclaratie, alleen bedoeld is voor de opzet, uitvoering en evaluatie van de controlewerkzaamheden van de accountant. Het is de aanvrager niet toegestaan om de materialiteit te gebruiken als acceptabele foutmarge voor het opstellen van het financieel verslag.

2.4 Controleverklaring

De accountant rapporteert over de controlewerkzaamheden via het model voor de controleverklaring zoals opgenomen in bijlage 1. De accountant stelt vast of de modelverklaring voor wat betreft de algemene tekst in overeenstemming is met de meest recente voorbeeldverklaring op de website van de NBA. Indien de algemene tekst afwijkt van deze voorbeeldverklaring, neemt de accountant de algemene tekst over zoals vermeld op de website van de NBA. Indien de strekking van de verklaring van de accountant niet-goedkeurend is, dan past de accountant de verklaring aan conform de betreffende voorbeeldverklaring op de website van de NBA.

2.5 Reviews

De minister van SZW heeft als subsidieverstrekker te allen tijde de mogelijkheid een review uit te voeren of te laten uitvoeren bij de accountant belast met het onderzoek naar de informatie opgenomen in de aanvraag tot vaststelling teneinde na te gaan of het onderzoek met inachtneming van de relevante regelgeving van de NBA en dit accountantsprotocol is uitgevoerd. Deze reviews komen niet in de plaats van andere controles dan wel reviews uitgevoerd door de Algemene Rekenkamer (Art 7.18 Comptabiliteitswet 2016).

De accountant, belast met de controle van het financieel verslag, stemt ermee in dat de controledossiers in het kader van bovengenoemde reviews integraal aan de reviewers ter beschikking worden gesteld. Voorts zal deze accountant, schriftelijk dan wel mondeling, alle gevraagde gegevens verstrekken die in het kader van voornoemde review wordt opgevraagd. Het vorenstaande geldt onverkort ook voor de bij de tussentijdse voortgangsverslagen conform hoofdstuk 3 opgestelde rapporten van feitelijke bevindingen. In dit kader wordt verwezen naar de bepalingen in hoofdstuk 6, paragraaf 1, van de Comptabiliteitswet 2016.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksaanpak bij het voortgangsverslag

3.1 Controleanpak en object van onderzoek

Op grond van artikel 14, zesde lid, van de Expeditieregeling wordt een eerste voorschot verleend bij de subsidieverlening zonder dat de hoofdaanvrager daar om hoeft te verzoeken en zonder dat daaraan nadere eisen worden gesteld. Wanneer er vervolgens op verzoek nog meer voorschotten worden verleend, is het wenselijk dat inzicht wordt gegeven in de voortgang van de implementatie en dat tussentijdse inzichten worden gedeeld. In dat geval wordt in het derde lid van artikel 20 de verplichting opgelegd dat het tussentijds voortgangsverslag is voorzien van een van een externe accountant afkomstige 'rapport van feitelijke bevindingen' overeenkomstig het in bijlage 2 bij dit accountantsprotocol opgenomen model.

Dit hoofdstuk van het accountantsprotocol geeft aanwijzingen voor de accountantswerkzaamheden op het tussentijds voortgangsverslag.

3.2 Referentiekader voor het rapport van feitelijke bevindingen

De accountantswerkzaamheden bij tussentijdse voortgangsverslagen dienen te worden uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 4400N, 'Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden'. Het daarbij geldende algemene kader is beschreven in paragraaf 2.2 bij dit accountantsprotocol. In het rapport van feitelijke bevindingen geeft de accountant geen oordeel over het tussentijds verslag of de daaraan ten grondslag liggende administratie als geheel. Wel zal de accountant signaleren in de vorm van feitelijke bevindingen als zijn onderzoek indicaties geeft dat de voorwaarden in de Expeditieregeling niet worden nageleefd.

Tijdens het onderzoek naar het tussentijds voortgangsverslag stelt de accountant vast dat:

- het tussentijds voortgangsverslag aansluit met de onderliggende administratie van de hoofdaanvrager en
- rekenkundig juist is;
- de geselecteerde posten in de deelwaarneming voldoen aan de in de tabel van paragraaf 3.3 genoemde onderzoekspunten.

3.3 Deelwaarneming Activiteit A en Activiteit B

De accountant verricht een deelwaarneming van 12 posten in het tussentijds voortgangsverslag.

Bij de selectie van de posten worden de volgende criteria gehanteerd:

- Vijf, qua bedrag, grootste posten van Activiteit A 'Experimenteren op de werkvloer' (artikel 4, lid 1a Expeditieregeling);¹
- Vijf, qua bedrag, grootste posten van Activiteit B 'Implementeren en evalueren van bestaande praktijken' (art 4, lid 1b Expeditieregeling);
- Twee a-select gestoken.

Specifiek ten behoeven van het rapport van feitelijke bevindingen zijn de volgende werkzaamheden overeengekomen:

Nr.	Werkstap	Toelichting / regelgeving
1.	De accountant stelt vast dat het voortgangsverslag rekenkundig juist is en aansluit met de financiële administratie.	<i>Expeditieregeling: Art 20 lid 3</i>

¹ Indien er van een van de twee activiteiten minder dan 5 posten aanwezig zijn wordt het restant toegevoegd aan het aantal a-select te selecteren posten.

Nr.	Werkstap	Toelichting / regelgeving
2.	De accountant voert voor de geselecteerde posten in de deelwaarneming de in paragraaf 2.2 opgenomen werkzaamheden uit voor zover dat van toepassing is op het tussentijds verslag. Dat betreft dan de werkstappen 1, 3 t/m 9.	<i>Dit zal niet leiden tot een controleverklaring met een oordeel over het verslag, maar tot een rapport van feitelijke bevindingen.</i>

3.4 Rapport van feitelijke bevindingen

De accountant legt de uitkomsten van de werkzaamheden vast in een rapport van feitelijke bevindingen, zoals beschreven in Standaard 4400N.

In de bijlagen is het model opgenomen voor het rapport van feitelijke bevindingen (Bijlage 2). De accountant rapporteert conform dit model of, indien van toepassing, conform een meer actuele voorbeeldtekst zoals gepubliceerd op de NBA- website.

Bijlage 1

Model Controleverklaring bij de Expeditieregeling bij verzoek tot vaststelling

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Afgegeven ten behoeve van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Aan: Opdrachtgever

Ons oordeel

Wij hebben het bijgevoegde en door ons gewaarmerkte financieel verslag dat onderdeel vormt van het Verzoek tot vaststelling van de subsidie ingevolge de subsidieregeling 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' (bekend als Expeditieregeling) van ..... (naam entiteit²) te .....(statutaire vestigingsplaats) over ... (periode/jaar/project) gecontroleerd.

Naar ons oordeel is het financieel verslag van ... (naam entiteit), aangevende het bedrag van respectievelijk € ..... aan subsidiabele kosten voor Activiteit ... , in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de relevante bepalingen van de Expeditieregeling, zoals vastgelegd in hoofdstuk 2 van het Accountantsprotocol behorend bij de subsidieregeling 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' (Expeditieregeling versie ...).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Accountantsprotocol behorend bij de subsidieregeling 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' (Expeditieregeling versie ...). Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van het financieel verslag'.

Wij zijn onafhankelijk van .. (naam entiteit) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Andere informatie

Het Verzoek tot vaststelling van de subsidie omvat andere informatie, die bestaat uit:

- activiteitenverslag;
- overzicht van de kosten per activiteit
- procesevaluatie
- realistische evaluatie
- effectevaluatie (in geval van activiteit B)
- eindproduct met een samenvatting van de methodiekbeschrijving, procesevaluatie, realistische evaluatie en, in het geval van activiteit B, de effectevaluatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat deze andere informatie met het financieel overzicht verenigbaar is, onderling aansluit en geen inconsistenties van materieel belang bevat met inachtneming van Standaard 720 uit de NV COS.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip,

² Afhankelijk van de aard van de entiteit kan de term "entiteit" in dit model worden vervangen door een meer passende aanduiding zoals "het bestuur van de vennootschap" (B.V./N.V.), "vereniging", "stichting" enz

verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij het onderdeel financieel overzicht.

Het bestuur van ...(naam entiteit) is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beperking in het gebruik en verspreidingskring

Het financieel verslag is opgesteld voor het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met als doel ... (naam entiteit) in staat te stellen te voldoen aan de 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' (Expeditieregeling). Hierdoor is het financieel verslag mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor ... (naam entiteit) en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en dient niet te worden verspreid aan of gebruikt door anderen.

Andere informatie

Aan de subsidiedeclaratie en onze controleverklaring daarbij is andere informatie toegevoegd. De andere informatie bestaat uit:

- Een activiteitenverslag;
- Een procesevaluatie;
- De realistische evaluatie;
- De effectevaluatie (alleen voor activiteit B).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de subsidiedeclaratie verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de subsidiedeclaratie.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met de 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies'.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het toezichhoudend orgaan³ voor het financieel verslag

Het bestuur van ...(naam entiteit) is verantwoordelijk voor het opstellen van het financieel verslag in overeenstemming met de bepalingen van de 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' (Expeditieregeling) en de subsidieverplichtingen zoals vastgelegd in de verleningsbeschikking(en)⁴. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van het financieel verslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Het toezichhoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de entiteit.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van het financieel verslag

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

---

³ Zo nodig aanpassen als een toezichhoudend orgaan ontbreekt

⁴ Voor zover er in de verleningsbeschikking aanvullende subsidieverplichtingen zijn gesteld

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van het financieel verslag nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het accountantsprotocol behorend bij de subsidieregeling 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' (Expeditieregeling versie ..), ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat het financieel verslag afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor het financieel verslag en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in het financieel verslag staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van het financieel verslag en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of het financieel verslag de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met het toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Plaats, datum

Naam accountantspraktijk

Naam accountant

Bijlage 2

Model Rapport van feitelijke bevindingen bij tussentijds voortgangsverslag in geval van te verstrekken voorschot Expeditieregeling

RAPPORT VAN FEITELIJKE BEVINDINGEN MET BETREKKING TOT DE SUBSIDIEREGELING 'TIJDELIJKE SUBSIDIEREGELING ONDERZOEK EN EXPERIMENTEN DUURZAME INZETBAARHEIDSINTERVENTIES'

Afgegeven ten behoeve van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Aan: Opdrachtgever

Opdracht

Wij hebben overeengekomen specifieke werkzaamheden verricht ten aanzien van het tussentijds voortgangsverslag inzake het project (naam/nummer ...) van de subsidieregeling 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' (bekend als Expeditieregeling).

Van het 'tussentijds voortgangsverslag' is een door ons voor identificatiedoelinden gewaarmerkt exemplaar bij dit rapport gevoegd. De opdracht heeft als doel opdrachtgever in staat te stellen te voldoen aan artikel 20 lid 3 van de Expeditieregeling. De overeengekomen specifieke werkzaamheden zijn door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) vastgelegd in hoofdstuk 3 van het 'Accountantsprotocol behorende bij de tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies (Expeditieregeling)'.

De opdrachtvoorwaarden zijn omschreven in onze opdrachtbrief van ... (*datum brief opdrachtbevestiging*).

Verantwoordelijkheden

Het is de verantwoordelijkheid van u en de Minister van SZW om te bepalen of de overeengekomen specifieke werkzaamheden toereikend en geschikt zijn voor het hierboven beschreven doel.

Wij hebben onze werkzaamheden verricht in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 4400N 'Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden' en het 'Accountantsprotocol behorende bij de tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies (Expeditieregeling)'. Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Werkzaamheden en bevindingen

In deze paragraaf is een beschrijving van de overeengekomen specifieke werkzaamheden opgenomen en doen wij verslag van onze feitelijke bevindingen naar aanleiding van de door ons uitgevoerde werkzaamheden. Wij doen geen uitspraak over wat de feitelijke bevindingen betekenen voor de in het tussentijdse voortgangsverslag opgenomen kosten in zijn totaliteit. U en de Minister van SZW zullen hierover een eigen afweging moeten maken waarbij u en de Minister van SZW gebruik kunnen maken van dit rapport van feitelijke bevindingen en eventuele andere beschikbare informatie.

In overeenstemming met de opdrachtvoorwaarden en de 'Tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies' hebben wij de werkzaamheden verricht die zijn vastgelegd in paragraaf 3.2 en 3.3 van het 'Accountantsprotocol behorende bij de tijdelijke subsidieregeling onderzoek en experimenten duurzame inzetbaarheidsinterventies (Expeditieregeling)'.

Wij wijzen erop dat, als wij aanvullende werkzaamheden zouden hebben verricht, of een controle- of beoordelingsopdracht zouden hebben uitgevoerd, wij wellicht aanvullende bevindingen zouden hebben geconstateerd die voor u van belang zijn.

Inzake de in het protocol voorgeschreven werkzaamheden hebben wij het volgende verricht:

....

In overeenstemming met de opdrachtvoorwaarden zijn wij nagegaan of:

- a. het tussentijds voortgangsverslag aansluit met de onderliggende administratie van de hoofdaanvrager en
- b. rekenkundig juist is;
- c. de geselecteerde posten in de deelwaarneming voldoen aan de in de tabel van paragraaf 3.3 genoemde onderzoekspunten.

De bevindingen van onze werkzaamheden zijn als volgt:

- a. Aansluiting tussentijds voortgangsverslag:

....

- b. rekenkundige juistheid voortgangsverslag:

.....

- c. deelwaarneming:

.....

[Optioneel: Omdat ... (reden) was het niet mogelijk om de volgende overeengekomen specifieke werkzaamheden uit te voeren: ...]

Beperking in het gebruik en verspreidingskring

Bij het opstellen van deze rapportage is rekening gehouden met de verwachtingen van de beoogde gebruikers. Daarom is deze rapportage alleen bestemd voor U en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Op deze rapportage kan niet door derden worden gesteund aangezien derden niet op de hoogte zijn van het doel van de werkzaamheden en de resultaten onjuist kunnen interpreteren. U kunt deze rapportage niet aan anderen afgeven zonder onze schriftelijke toestemming, tenzij wettelijke voorschriften anders bepalen.

Plaats en datum

... (naam accountantspraktijk)

... (naam accountant)